

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N.J. 07303
434-0237
434-0807
УНСоюзу: 435-8740
— Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюзу: BArcly 7-3337

РІК LXXV. Ч. 51. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 16-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1968 No. 51. VOL. LXXV.

— КОРОТКІ ВІСТІ —

П'ятниця, 15 березня, 1968

В АМЕРИЦІ

СЕНАТСЬКА ДІНАНОВА КОМІСІЯ більшістю голо до одного відкинула пропозицію збільшити прибуткові податки на 10 відсотків Комісія не брала до уваги перестороги секретаря скарбу Генрі Г. Фавлера, який сказав, що незабаром треба буде збільшити всі податки, щоб зберегти стабільність економіки ЗДА та міжнародну монетарну систему, оперту на американському долярі. Комісія схвалила проєкт продовжити теперішній податок від автомобілів та від телефонічних розмов. Палатна Комісія Способів і Засобів зробила деякий поступ у схваленні податку від туристів, які виїжджають до Европи.

АМЕЗИКАНСЬКИЙ САТЕЛІТ ПОЧИНАЄ фотографувати в космосі хмари, щоб можна було передбачати торнада на Землі. Цей сателіт — це АТС-3, випущений 5-го листопада 1967 р. Він кружляє понад Землею на висоті 22.300 миль над гирлом ріки Амазонки. На цій висоті кружляння сателіта синхронізується з кружлянням Землі, і тому в дійсності Сателіт НТС-3 „стоїть" над цим самим пунктом Землі. Національна Аеронавтична і Космічна Адміністрація має передати через радіо інструкції цьому сателітові, щоб він фотографував що 15 мінут Північну Америку. Наукові зроблять фільм із цих світлин, і тоді можна буде вивчати світлини хмар та передбачати торнада на території ЗДА.

РУТЕР НЕ ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА ТІ УМОВИ, які подає Американська Федерація Праці - Конґрес Індустрійних Організацій для відбуття окремої конференції, на якій представники АФК КІО та Спілки Об'єднаних Автомобільних Робітників мали б дискутувати над пожвавленням праці в матірній робітничій організації та її модернізації. Рутер почав в цій справі переговори з провідниками деяких більших спілок. Голова АФП-КІО Джордж Міні заявив, що він може відбути спільну конференцію з Рутером тоді, коли він наперед заявить, що виконає ті рішення, які схвалить більшість на запланованій спільній конференції. АФП-КІО нараховує 14 мільйонів членів. Рутер погрожує виступити з АФП-КІО, коли не відбудеться конвенція для збільшення членства в матірній організації та для посилення в ній праці.

ПРОФЕСОР ПРАВА НОТРДАМСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ Роберт Блейкі, доповідаючи на зборах Крайового Товариства Окружних Прокураторів в Ню Орлінсі, Луізіяна, сказав 300 прокураторам, що американська правна система заломилася, і її в дійсності немає. Присутні прокуратори щиро оплескували цю заяву професора, який казав, що американці судять злочинців за довною англійською правною системою, яку склали в Англії сотні років тому, і яка зовсім не надається для теперішніх часів. Судиі мають знаходити злочинців, їх арештувати та їх судити. Але це не діється. Тільки 25 відсотків злочинців віднаходить поліція, і їх судиться. Часто є чотири рази більше злочинців, як про них знає поліція.

В ШКОЛАХ НЮ ЙОРКУ Є 52.2 ВІДСОТКА негритянських і порторіканських дітей згідно зі статистикою Шкільної Ради. Всіх інших дітей є 47.8 відсотка. Всіх дітей у шкільному віці зарестровано в 1967 році — 1,109.604, на 2 відсотки більше, як в 1966 році. В цьому було 30.1 відсотка негритянських школярів, 22.1 відсотка порторіканських і 47.8 відсотка інших. Число негритянських і порторіканських дітей збільшується. В 1957 році „інших" було 68.3 відсотка, а негрів і порторіканців — 47.8 відсотка. До „інших" зараховується всіх дітей азійського походження та дітей всіх інших етнічних груп.

У СВІТІ

АМЕРИКАНСЬКЕ КОМАНДУВАННЯ У В'ЄТНАМІ проголосило нову статистику втрат, за якою в останньому тижні згинуло тум 509 американських вояків і 2.766 було ранених. Від 1 січня 1961 року згинуло у В'єтнамі 19.670 вояків ЗСА і 120.131 було ранених, що в сумі дало 139.801. За три роки війни в Кореї сума вбитих була вища, бо 33.061, але ранених менша, бо тільки 103.853, ото ж разом сума потерпівших в Кореї була трохи менша, за втрати у В'єтнамській війні. У перщій світовій війні Америка втратила була раненими й убитими 321.000, у Громадянській війні 798.000, у Другій світовій війні 1,678.000 вояків.

ЗАХІДНЬО-НІМЕЦЬКИЙ КАНЦЛЕР КУРТ ГЕОРГ КІЗІНҐЕР ВИСТУПИВ у парляменті — райхстаґу — вперше за свого урядування гостро безпосередньо проти східньо-німецького диктатора Вальтера Ульбріхта. Він закинув Ульбріхтові свідоме ширення брехонь і фальшів про відносини в Західній Німеччині й про сприяння її урядом „неонацистам", та заповів невідхильний упадок режиму Ульбрхту, який „щораз більше віддаляється від німецького народу".

У РОДЕЗІЇ ПОМИЛУВАНО 35-ОХ ЧОРНИХ, засуджених на смерть, та заступлено їм кару на досмертну в'язницю. Всіх засуджених на смерть в Родезії, здебільша за саботажі та акти терору проти біло - расистського режиму прем'єра Ієна Смита, є коло 100 осіб, самі чорні автохтони. 3-ох засуджених повісили в минулому тижні, двох у минулий понеділок, а справу 33-ох ще „перевіряють". На цьому ґрунті є яскравий поділ думок між міністрами Родезії. В четвер знову засоджено 3-х чорних на смерть.

В КАМБОДЖІ ЧИСЛО ПАРТИЗАНІВ ЗРОСЛО до круґло 1.000 осіб. Це комуністи, їх поплечники, анархісти й авантурники, вишколювані й озброювані у Комуністичному Китаї або в Північному В'єтнамі, які хочуть скинути невтральний режим князя Нородома Шіганука. Цей останній, який ще недавно проповідував, що у Південному В'єтнамі переможе В'єтконґ і тому орієнтувався на Го Чі Міна з Північного В'єтнаму, щораз більше огірчений проти комуністів.

ЯПОНСЬКИЙ УРЯД ПРОСИВ тайним дипломатичним шляхом Америку, щоб вона відклала на необмежений час відкриття нового шпиталю, чи пак нового шпитального відділу у Токіо, де лікували б американських вояків, ранених у В'єтнамі. Тепер є в Японії тільки 4 шпиталі, до яких перевезено в одному місяці лютому 4.000 ранених із В'єтнаму. Проти пляну відкриття нових американський військовий шпиталь у Токіо демонстрували студенти з комуністичної організації Ценґакурен.

Білий Дім думає про зміну передвиборчої кампанії

Вашингтон. — Несподіваний успіх у правиборах в Ню Гемпширі сенатора демократа Юджіна МекКарті, який дістав 42 відсотки віданих голосів, та плян сенатора демократа Роберта Ф. Кеннеді брати активну участь у правиборах змусили дорадників Президента змінити спосіб, правиборчої кампанії. Президент Джансон не брав участи у кампанії в Ню Гемпширі, і тому МекКарті міг здобути такий високий відсоток голосів. Офіційно Білий Дім не виявляє того, що треба змінити дотеперішнє занадто пасивне становище до правиборчої кампанії. Сам Президент не мусить особисто брати участи вже тепер у виборчій кампанії, але його прихильники мусять виявити більшу активність в цій справі, як досі. Прихильники президента Джансона вказують на це, що все таки Президент виграв правибори в Ню Гемпширі. Але вони одночасно признають, що важче буде Джансонові перемогти в стейті Висконсині, де 2 квітня будуть правибори, бо в тому стейті республиканські виборці можуть переходити партійну лінію та голосувати на демократичного кандидата. Там також є більше число студентів колеждів, які в більшості голосуватимуть на МекКарті, який є проти війни у В'єтнамі. Навіть тоді, коли Джансон особисто не братиме участи у правиборах, то його прихильники мусітимуть виявити далеко більшу активність, як це було в Ню Гемпширі.

Кеннеді відмовляється підтримувати номінацію Джансона

Вашингтон. — Сенатор демократ із Ню Йорку Роберт Ф. Кеннеді заявив 14-го березня, що не може підтримувати кандидатури президента Джансона і що в найближчих днях вирішить, чи братиме участь у правиборах в Ореґоні й Каліфорнії. Його головний дорадник заявив, що Кеннеді таки буде старатися про номінацію на кандидата на президента. Заява Кеннеді про охоту кандидувати викликала невдоволення серед виборців. Переведене опитування серед членів Конґресу з 23-ох стейтів виявляє, що більшість опитуваних проти кандидатури Кеннеді. Опитувані заявили, що Кеннеді не повинен брати участи у правиборах, але на Номінаційній Конвенції в Шикаґо в серпні може виступити тоді, коли Конвенція буде поділена щодо найменування кандидата. Сенатор демократ із Міннесоти Юджін МекКарті заявив, що, на його думку, сенатор Кеннеді повинен залишити участь у правиборах йому (це зн. МекКарті), і що на Конвенції можна буде вирішити, хто має виступати як кандидат проти Джансона. МекКарті заявив, що він відступить своїх делеґатів Р. Кеннеді, коли сам не зможе здобути більшости. Але сенатор МекКарті свідомий того, що Кеннеді не схоче чекати аж до Конвенції і що буде брати участь у правиборах, чим причиниться до розбиття демократичних виборців.

Сенат скасував закон про підтримку доляра золотом

Вашингтон. — Сенат 14-го березня більшістю 39-ох до 37-ох голосів скасував закон, згідно з яким державна скарбниця мусіла зберігати стільки золота, щоб воно становило одну четвертину долярових банкнотів, які є в обігу. Внаслідок нового закону державна скарбниця зможе зужити $10.4 більйона золота, яке досі зберігалося як підтримка долярових банкнотів. Цей новий проєкт переслано до Білого Дому до підпису Президента. Джансон ще в січні ц. р. просив про схвалення цього закону на те, щоб державна скарбниця мала вільне золото на продаж по офіційній ціні 35 дол. за одну унцію. ЗСА продають золото по максимальній ціні, щоб зберегти вартість доляра та міжнародну монетарну систему, оперту на американському долярі. Щоб підтримати доляр Федеральна Резервова Рада збільшила дисконт від позичок банкам з 4.5 відсотка до 5-ох відсотків. Провідні фінансисти заявили, що це збільшення дисконта замале, і що воно приходить запізно. Ці банкіри висловили надію, що конференція центральних банків, яка має відбутися при кінці тижня у Вашингтоні, дасть основу до рішення, яке зможе припинити гарячкову спекуляцію золотом в Европі.

У ПОЛЬЩІ ПРОДОВЖУЮТЬСЯ ДЕМОНСТРАЦІЇ СТУДЕНТІВ

Варшава. — У цілому ряді польських університетських міст продовжувались виступи студентів в обороні свободи слова. Студенти Ягайлонського університету в Кракові проголосили страйк, на знак протесту проти поведення польської - комуністичний верхівці підпорядкованих газет, які відмовилися надрукувати резолюції, прийняті на великому студентському вічі в Кракові, і на знак протесту проти називання демократичних студентів „хуліганами". Так само відбулося нове велике студентське віче в Познані. Однак державно - партійна верхівка підтримує своє давнє становище, що студенти впали жертвою „імперіялістів і сіоністів", які хочуть погуби для держави. Польські комуністичні головачі і преса продовжують називати призвища видатних польських письменників та інших інтелектуалів і суспільних діячів жидівського роду, які нібн завинили в тому, що студенти виступають проти „рідного" уряду. Голова партійної організації на Шлеську, Едвард Герек, промовляв у тому дусі на 100.000 вічі в Катовіцах, намагаючись д и с кредитувати одназово студентську молодь, як „сіоністів" і „закордонних імперіялістів". Водночас — польський уряд видалив двох чеських журналістів, які передали до празьких часописів „Праце" і „Млада Фронта" відомості про студентські заворушення — не по лінії польської комуністичної партії а згідно з правдою. У різних польських містах місцеві люди манифестували свій пієтизм до Адама Міцкевича, з очевидною демонстраційною алюзією до заборони владою у Варшаві — виставляти в театрі Міцкевича „Дзяди", клясичну драматичну поему, звернену проти Росії, щось на зразок Шевченкового „Великого Льоху".

У Празі застрілився чеський віце-міністер військових справ

Прага. — Чеський віце-міністер військових справ, ген.-полк. Владимір Янко, застрілився, при чому, за однією версією, він зробив це в автомобілі, коли їхав на переслухання в справі його ролі у змові за приверненія президента Антоніна Новотного до влади в чеській компартії, — за другою версією застрілився в своєму помешканні після засідання уряду, на якому була мова про нього, як змовника по стороні Новотного. Ген. Владимір Янко був близьким співробітником генерала Яна Сейни, який втік до ЗСА після того, як не вдалися військові приготування, щоб привернути повну владу сталіністові Антоніну Новотному. Чеський амбасадор у Вашингтоні Карель Дуда зголосив формальну вимогу уряду ЧСР — видати Чехословаччині генерала Сейну, який нібито спроневірив чеські державні гроші. — Тим часом у ЧСР продовжується внутрішньо-партійна боротьба за впливи, з очевидною перевагою лібералізуючої течії. За газетними твердженнями — „вичищений" президента Антоніна Новотного є вже тільки питанням короткого часу. Його наступником будимто стане генерал Людвіґ Свобода, який командував чеськими відділами у союзі з СССР проти гітлерівської Німеччини, і є однаково популярний серед чехів, як теж користується довір'ям Москви.

У Лондоні закрито банки й біржу для протидіяння спекуляції золотом

Лондон. — На просьбу американського Уряду — британський уряд проголосив з четверга на п'ятницю розпорядок про тимчасове закриття банків і біржі, щоб протидіяти спекуляції золотом. В Европі вважають Лондон за центр купна-продажу золота. Сподіваючись підвищення Америкою ціни на золото, яке тепер коштує одна унція 35 дол., спекулянти масово викупловали в останніх днях золото в Лондоні, Парижі, Женеві, Гонґ Конґу, Брюсселі й Торонті, погрожуючи вичерпанням золотих резерв західних держав. У Лондоні викуплено в останніх днях 200 тонн золота, у Парижі впродовж одного минулого четверга викуплено 45 тонн золота. ЗДА постачають коло 60% золота британським ринкам, тому вони безпосередньо заінтересовані в тамошніх трансакціях золотом. Тому, що на закриття банків в Британії, навіть на найкоротший час, потрібна згода монарха, то в ційстрані прем'єр і міністер фінансів відбули з королевою Єлисаветою II нараду по півночі з четверга на п'ятницю і безпосередньо після того вони склали відповідні заяви в парляменті, який ждав їхнього приїзду.

СССР і його прислужники в ОН скреслюють з протоколу виступ Ґолдберґа проти терору в СССР

Об'єднані Нації. — На засіданні Комісії Об'єднаних Націй для прав людини, Совєти, використавши відсутність кількох членів Комісії, переперли внесення, щоб скреслити з протоколу ті речення з промови американського амбасадора Артура Ґолдберґа з 6 березня ц. р., в якій Ґолдберґ таврував переслідування інтелектуалів в СССР, між ними й інтелектуалів українських. За совєтським внесенням голосували Іран, Індія, Мадагаскар, Нігерія, Єгипет, Югославія, Польща, СССР, УССР і Танзанія, а „проти" голосували ЗСА, Британія, Греція, Італія, Нова Зеляндія, Ізраїль, Філіппіни й Арґентина. 4 членські держави, які були б напевне голосували „проти", були неприявними. Західні делегати обурені таким поведінням Совєтів, які вважають, що з трибуни Об'єднаних Націй вільно лаяти Америку та взагалі вести всяку непристойну пропаґанду, але хочуть закрити рота будь-якій критиці на адресу Москви. Це — стверджує американська преса — ще один доказ на „дві мірки", які панують в Об'єднаних Націях.

УКРАЇНЦІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ

ПРОФ. Д-Р ВОЛ. ПЕТРИШИН ДОПОВІДАТИМЕ НА МОНТРЕАЛЬСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Монтреаль. В днях 21 - 22 березня ц. р. на Монтреальському Університеті в Канаді відбудеться Семінар Нелінійної Аналізи, на якому одним з запрошених доповідачів буде д-р Володимир Петришин, повний професор математики Ратґерського Університету. Він виголосить три доповіді про свою теорію нелінійних П-компактних операторів в просторах Банаха. Д-р Петришин був першим, який увів в математичну аналізу поняття П-компактного оператора та розробив його теорію, доказуючи при цьому, що його теорія включає і поснує заразом теорію клясичних компактних операторів з сучасною теорією монотонних операторів.

РОКСОЛЯНА РОСЛЯК ВИСТУПИТЬ НА ШЕВЧЕНКІВСЬКОМУ КОНЦЕРТІ В КЛІВЛЕНДІ

Відома українська оперова співачка з Торонто виступить перший раз в Клівленді на Шевченківському Концерті, що відбудеться в суботу 30 березня 1968 р. в залі Чарлс Е. Муні Джуніор Гай Скул при 3213 Монтклер Авеню в Клівленді. Початок години 7-ма вечором. Виступить також клівлендський хор „Дніпро" під диригентурою Євгена Садовського, а діти обох Рідних Шкіл — з деклямаціями.

НЮ ЙОРК ГОТУЄТЬСЯ ВІДЗНАЧИТИ 50 РІЧНИЦЮ ВІДНОВЛЕННЯ ГЕТЬМАНЩИНИ

Представники комбатантських, громадських і політичних організацій м. Ню Йорку заснували тут в суботу 9-го березня Громадський Комітет для відзначення Золотого ювілею відновлення історично - традиційної Гетьманської Держави. Обрано президію в складі: В. Базилевський — голова, інж. Р. Степаняк, В. Коваль і В. Твардовський — заступники голови, Л. Пришляк — скарбник і д-р Б. Коваль — секретар.

УМІ ВШАНОВУЄ ПАМ'ЯТЬ МИКОЛИ ФОМЕНКА

Нюарк. (Д. К.) — Заходами Української Парафіяльної Школи і Українського Музичного Інституту Америки, Інк. в Нюарку відбудеться в неділю дня 24 березня 1968 р. о год. 4-ій по пол. в залі Вейлсбург Гайскул, в Нюарку концерт з творів Миколи Фоменка, в якому бере участь сто виконавців УМІ з Філадельфії, переважно наша молодь. Диригує Юрій Оранський.

ВИЙШЛИ „ДУХОВНІ НАУКИ ДЛЯ СВЯЩЕНИКІВ"

Монесен, Па. — Тут вийшла скромним фотодруком брошура протоєрея УПЦеркви о. М. Федоровича під наг. „Духовні науки для священиків", за благословенням Митрополита УПЦ Іоана Теодоровича.

НА НАШІЙ, НЕ СВОЇЙ ЗЕМЛІ

(Що пишуть комуністичні газети в Україні)

НАЙБІДНІШЕ ВШАНУВАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Київські газети з 9 - 10 березня коротко згадали про декілька вечорів у Києві й ін. містах України, на яких вшановано пам'ять Кобзаря з нагоди днів уродин і смерти. У не названих містах мали відбутись концерти і виставки. У Києві, в будинку літераторів, Шевченківський вечір відкривав... Д. Павличко, про що коротко згадала „Радянська Україна" з 10 березня. Відзначення роковин в 1968 р. відбулось на Батьківщині найбільш сіро за багато останніх років.

РУСИФІКУЮТЬ ДІТЕЙ З ДОПОМОГОЮ ТЕАТРІВ

В Україні діють тепер чотири ТЮГ-и — Театри Юного Глядача, які дають вистави для дітей, для школярів і молоді: в Києві, Харкові, Одесі та Львові. Найстарший з таких театрів є в Харкові, створений в 1921 році. Тепер режисером того ТЮГ-у є Л. Хайт. Харківський ТЮГ, як і Одеський, показують свої вистави російською мовою. „Молодь України" з 24 лютого 1968 р. зазначала, що „більшість ТЮГ-ів уникає роботи над класичними творами... без клясики ТЮГ-и не мають права існувати". Київська „Культура і Життя" з 3-го березня, в замітці „Ляльки на гастролях" інформувала, що Запорізький ляльковий театр виставляє для дітей російською мовою, показуючи, наприклад, на гастролях по Київській області п'єсу Метальникова „Бел - горюч камень" та ін.

НАЙКРАЩИЙ ЦИРКОВИЙ ДРЕСУВАЛЬНИК в СССР — УКРАЇНКА

Небезпечну професію дресувальника левів вибрала дочка професора Харківського ветеринарного інституту П. Бугрима, Ірина Бугримова, красуня і циркова акробат на найвищих висотах, яку захоплено оплескували наші кияни. Кілька років тому вона перестала виступати на трапеціях з „летючими саньми" і зайнялась дресуванням хижаків. Тепер Ірина Бугримова, вже із званням народної артистки РСФСР стала першою в СССР жінкою, дресувальницею левів. Можна припускати, що її вже забрали в Москву, бо в оголошеннях київського цирку про цю незвичайну українку не згадують. Не відомлає, де саме вона виступає, і київська „Культура і Життя" з 10 березня, хоча їй присвячена там велика стаття під наг. „Дочка України".

ВІД СЬОГОДНІ В „СВОБОДІ" ТА ВСІХ ВИДАННЯХ УНС НАЗВА THE UNITED STATES OF AMERICA (U.S.A.) В НОВОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ: З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ (ЗСА)

Почінаючи з сьогоднішнім днем, „Свобода" та всі періодичні і книжкові видання Українського Народного Союзу приймають до користування рекомендовану Українським Термінологічним Центром в Ню Йорку нову українську назву для The United States of America: З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ, у скороченні — ЗСА.

В Україні назва держави, в якій ми живемо, ніколи не була установлена на її землях. На Наддніпрянській Україні офіційно називають її США — Сполучені Штати Америки, називали також ПАСШ — Північно - Американські Сполучені Штати. На західньо-українських землях називали її до часів совєтської окупації ЗДА — Злучені Держави Америки. В Америці і Канаді уживано в українській пресі кілька назв.

З приїздом за океан нової еміграції розгорілась дискусія: як же, нарешті, правильно перекласти назву цієї держави на українську мову, коли, крім згаданих вище, в нашій пресі й літературі вживається ще й інших — З'єднені, Об'єднані Держави, Стейти та Штати Америки? З більше й менше переконливими арґументами виступали авторитетні особи, а часом і просто аматори дискусій. „Свобода" широко відкрила свої сторінки для обговорення цієї справи. На цю тему чимало статтей появилося в інших наших газетах в Америці, Канаді і Европі.

Український Термінологічний Центр в Ню Йорку (УТЦ), як заклад, що в галузі наукового словництва пов'язує НТШ і УВАН, вирішив зібрати погляди на цю справу наших науковців, письменників, українстів та любителів мови, розіслав відповідні анкети до круґло 150 осіб. У цій справі відбулась в Ню Йорку нарада з участю круґло 90 осіб — мовознавців, правників, журналістів, письменників, представників професійних товариств.

Згідно з даними переведеної анкети, 63% опитуваних вважають, що назви США і ЗДА незадовільні, і їх треба замінити новою. Пропоновано різні варіянти. Однак, не зважаючи на велику розбіжність у пропонованих назвах, більшість, спираючись на переконливі докази, висловилася за „З'єднані Стейти Америки". Широкий огляд дискусії з усіма арґументами та контраргументами, висунениями на нараді та в анкеті, був надрукований у „Свободі" в серії статтей. У підсумках дискусії також стверджено потребу прийняття нової назви — ЗСА.

На підставі вислідів переведеної анкети Управа УТЦ в своєму комунікаті, опублікованому в червні 1967 р., повідомила, що прийняття перекладу для „U.S.A" у формі „ЗСА" (у вимові зе-ес-а) для більшості побажана. За цю назву висловилась і більшість членів Управи УТЦ.

Справа прийняття нової, єдиної назви для країни, в якій перебуває більшість української еміграції, має не лише формальне, але й принципове значення. Потреба в однопрактичному її переведенні для всієї вільної української преси та літератури безсумнівна.

Взявши все це під увагу і доцінюючи важливість цієї справи, „Свобода" та всі періодичні й книжкові видання Українського Народного Союзу приймають з сьогоднішнім днем рекомендовану Українським Термінологічним Центром нову українську назву для цієї країни: З'ЄДНАНІ СТЕЙТИ АМЕРИКИ, в скороченні ЗСА, і будуть нею користуватись.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Ict. at 81-83 Grand St., Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25. Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Червона криза

Як уже повідомлялось, у Будапешті закінчилась „Консультативна зустріч" комуністичних партій. З понад 100 комуністичних і так званих „робітничих" партій у ній взяли участь лише 67. Представник Румунії вийшов із залі нарад. Замість плянованого Москвою гострого засуду компартії Китаю та інших партій, „прибічників Мао Тсе-тунґа", зустріч у Будапешті закінчилась повідомленням, опублікованим у совєтській пресі з 7 березня: партії домовилися про потребу ще однієї зустрічі. При тому в комюніке підкреслено, що на ту зустріч запрошується всі комуністичні і „робітничі" партії, а це означає, що Москва остаточно зреклася свого пляну „покарати" непокірних, відмовилась бути „центром комуністичного руху".

Проти Китаю Мао Тсе - тунґа в Будапешті виступила відверто тільки компартія Ливану. Деякі з компартій, слідом за КПСС, наполягали, щоб чергову зустріч провести ще наприкінці цього року в Москві, але багато інших промовчували це питання. Компартія Портуґалії за скликання другої консультативної наради вже через 2 - 3 місяці. Компартія Люксембурґу виступила на захист компартій, „які стали ціллю неоправданих напастей збоку румунського промовця", однак, заявила, що домагається на подібних нарадах „необмеженої свободи висловлювати погляди". Генеральний секретар компартії Канади Вілліям Каштан повідомив, що він за проведення наради в Москві цього року, але на ній „мае бути забезпечена єдність національних і інтернаціональних завдань, злиття патріотизму з інтернаціоналізмом" ... Компартія Ґватемали запропонувала, всупереч КПСС, компартії сателітної Німеччини та кільком іншим компартіям, на наступній нараді в Москві поставити питання „виключно боротьби проти імперіялізму", тобто проти Америки, не згадуючи про червоний Китай. Деякі компартії вимагали запросити і Югославію, яка, виходить, взагалі не була запрошена до Будапешту, або ж відкинула запрошення. Представник компартії Італії заявив: „треба уникати будь - якого колективного і прилюдного осуджування інших компартій", і скерував усю увагу на ... В'єтнам.

„Консультативна зустріч" у Будапешті не тільки виявила гостру кризу в комуністичному таборі, але й створила передумови її дальшого поширення та поглиблення.

Ростемо!

У вчорашньому числі „Свободи" подано вістку про участь голови Української Щадниці у Філядельфії, д-ра Володимира Ґалана, в нарадах Між-Американської Унії Щадниць у Ріо де Жанейро в Бразилії. Використавши цю нагоду, д-р В. Ґалан, як президент ЗУАДК, президент ОбВУА, голова Контрольної Комісії УНСоюзу та член Екзекутиви УККА, відвідав також українські централі в Куритибі, в Бразилії, та в Буенос Айресі, в Арґентині, і всюди вів розмови про можливості тіснішого пов'язання тих громад з центральними американсько - українськими установами й організаціями. Д-р В. Ґалан візьме участь у з'їзді британських щадниць у Лондоні наприкінці травня ц. р. та в міжнародному з'їзді щадниць в Сіднеї, в Австралії, у жовтні ц. р.

Ріст української громади у вільному світі, її значення та її користь для української визвольної справи найкраще визначаються її зв'язками з іншими народами і країнами. Вийти з українського ґетта — це найперше завдання, це найперша передумова, щоб з нами рахувались. Це теж по суті мірило вартости даних установ і організацій, бо тільки тоді, коли вони дійсно поважні, активні, з позитивним балянсом праці, вони можуть включатися в загальноамериканські чи міжнародні асоціяції.

Українські жіночі, молодечі, спортові організації, Християнський рух й інші — належать уже до міжнародної сім'ї. Наші братські організації втішаються пошаною в системі братських організацій цілої Америки й беруть активну участь у конвенціях братських організацій різних стейтів. На прерізних міжнародних з'їздах і конференціях щораз частіше з'являються делеґати від дотичних організацій вільних українців, здебільша виборовши собі вже там місце всупереч протестам і заходам Москви, чи пак її „українського радянського" ставленця.

Подорож д-ра В. Ґалана зактуалізувала справу організації і росту американсько - української економіки, однаково в кооперативному як і приватницькому виглядах. Але це вже тема окрема. Покищо з гордістю можна ствердити, що вільна українська громада у світі, зокрема в Америці, при всіх величезних труднощах — таки росте!

I. Світ

СТОЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ ЯПОНІЇ

Цього року припадає століття з дня відновлення в Японії імператорської влади. Перед тим у цій країні протягом 250 років правила воєнна адміністрація Шогунів з дому Токуґава (Бокуфа — назва воєнної влади Шогуна).

Останній період Шогунату, 1860-ті роки, проходив у великих тертях з різними дайміо, тобто місцевими февдалами, головним чином на заході країни. Їх найбільше обурювало те, що Шогун пішов на великі компроміси з Францією, що мала в столиці Шогунів своїх дорадників та посла.

Західніх февдалів піддержували англійці та голляндці, а також американці, заінтересовані торгівлею з Японією. Але допомога американців була обмежена з огляду на Громадянську війну, що саме тоді відбувалась в Америці.

Напруження відносин між Токуґава та дайміо на заході прибрало форми відкритої боротьби, внаслідок якої західні володарі висунули ідею відновлення імператорської влади. Треба згадати, що імператор Комеї помер, і повним імператором був проголошений його син, 17-літній принц, який взяв собі ім'я Мейдзі.

Надзвичайно вдалий вибір радників імператора дав можливість розпочати нову епоху в житті країни. При цьому виникла інтересна ситуація: Шогуна обвинувачували в порушенні японських інтересів, в компромісі з „варварами", а ті, що зібралися навкруги молодого імператора, якраз взялися вчитися від „варварів".

Почалася громадянська війна, що тривала кілька місяців. Прихильників Шогуна розбито. Переломом у ході подій було те, що в листопаді 1867 року молодий Шогун з дому Токуґава оголосив, що він добровільно зрікається всіх привілеїв у користь імператора. Він це зробив на прохання февдала Тосо, який писав до Шогуна Кейкі: „Ваша Ексцеленція повинні відбудувати правлячі сили у руках суверена і покласти основи, на яких Японія може стати на рівних умовах з усіми іншими краями".

Всім іншим дайміо - февдалам не залишалося нічого іншого, як передати свої привілеї імператорові відновити центральну адміністрацію, що існувала багато віків перед тим. У квітні 1868 р. імператор Мейдзі видав свій знаменитий маніфест, в якому було таке речення, що стало основою реформ: „Треба вчитися, треба працювати для своєї країни".

В Японії на праці у Шогуна та у деяких февдалів вже було тоді досить чужинецьких спеціялістів, які розпочали модернізацію. Ізоляція Японії кінчилася. Серед цих чужинців були лоцмани, інженери, фінансові та адміністративні дорадники, спеціялісти сільського господарства, університетські та шкільні вчителі, військові інструктори. Сам уряд вислав за кордон в науку сотки молодих, здібних японців.

Тут виявилася характеристична для японців риса вдачі: на відміну від китайців, які з презирством дивляться на все чуже, вважаючи своє вищим, японці завжди готові вчитися у чужих, коли можуть з того здобути щось для себе корисне. „Японці ніколи не бувають занадто горді, щоб навчитися у когось".

Восени 1868 року вперше за кілька століть імператор Японії відвідав Ієдо, теперішнє Токіо, і колишній палац - фортеця шогунів став імператорським палацом. Його паланкін поволі посувався в довгій процесії вздовж шляху Токайдо. Біля Йокагами він перейшов попри англійську амбасаду, перед якою був виставлений почесний відділ війська з оркестрою, що грала „Пісню британських ґренадерів". „Чужі війська на японській землі! Цього не можна терпіти"! — говорили члени імператорського почету.

В історії Японії цей важливий час називається „періодом відновлення імператорського авторитету". Наслідки були величезні. Японці не тільки перебудовували внутрішнє життя, але й рівночасно студіювали зовнішню політику европейських держав, які поширювали свої володіння. Японці приглядались, як величезний Китай ставав ареною чужинецької експансії, як погрозами та силою здобувала Росія простори на півночі — Амурщину та Приморщину. Зелений Клин, як влазила до Манджурії.

У війні з Китаєм Японія здобула Ляодунський півострів, але під тиском европейських держав примушена була віддати його назад, щоб через кілька років той півострів перебрала Росія, і росіяни почали там будувати порт Дальний, прокладати залізницю через Манджурію.

Спротив проникненню Росії на Далекий Схід привів до російсько - японської війни, яку Японія виграла. Створена з поміччю англійців японська фльота знищила московську фльоту, а на суходолі ген. Ноґі, не зважаючи на погрози москалів „закидати макак шапками", розбив російські війська біля Ляо - януї та Мукдену. Фортецю Порт - Артур російський ген. Стесель здав після впертих боїв. Внаслідок програної війни в Росії в 1905 році вибухла революція, але російський уряд не витягнув науки зі своїх поразок.

Друга світова війна переконала японців, що спроби творити збройною силою велику імперію у XX столітті не оплачується. Знищена промисловість, зруйновані міста, численні людські жертви були результатом поразки Японії. Але американська матеріяльна допомога дала можливість японцям відбудувати промисловість, наладнати економічне життя, і тепер ця країна швидко виростає у своїй силі та експансії. Але це вже не імперіялістична держава.

Здібний, працьовитий японський нарід знайшов себе у нових умовинах світу і творить модерну державу, що минулого року збудувала 47% всіх збудованих у світі кораблів. Її телевізійні апарати, фотокамери, прецизні інструменти та інші продукти промисловости з успіхом конкурують на світових ринках, а азійський ринок майже повністю вони опанували. Японія показує приклад азійським народам, що тільки в умовинах еволюційного розвитку демократична країна може досягти добробуту. Японський нарід, не зважаючи на страшні втрати війни, не піддався комуністичній пропаґанді. Навіть мала комуністична партія Японії не визнає авторитету Москви. Народ країни Вранішнього Сонця стоїть сьогодні як зразок терпеливости та віри у свої сили.

І особливо рушійною силою японців залишаються слова імператорського маніфесту, написаного сто років тому: „Треба вчитися, треба працювати для добра своєї країни". Цей маніфест читають в японських школах кожного дня перед початком навчання

Богдан Галайчук

ГЕНЕРАЛИ ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТІВ

(2)

В останньому минулорічному випуску „Ворлд Політікс" — цінному фаховому журналі, що його видає Принстонський університет — появилася стаття „За виснення військових інтервенцій у латиноамериканській політиці". Її автор, Роберт Д. Патмен, конфронтує кількість військових переворотів у поодиноких країнах з низкою факторів, які висловлює в цифрах, так що його обслід має дуже стислий, статистичний характер. Не маючи змоги зреферувати цієї великої статті, обмежмося одним аспектом.

Нічого дивного, що перевороти трапляються часто у країнах з високим відсотком неграмотних, з глибоко закоріненими мілітаристичними традиціями з консервативною соціяльною структурою і т. д. — одним словом, у країнах відсталих, які можна уважати ще не доспілими до модерної демократії. Зате є дуже дивним, що вони часті також у країнах економічно й соціяльно розвинених. З цього погляду, зокрема, характерна т. зв. „арґентинська аномалія".

Ми пояснили б це лінивством демократичної думки, яка не всилі вийти поза традиційні схеми та нагнутися до вимог індустріяльного суспільства. Це властиве майже всім арґентинським партіям, зокрема найсильнішій з них, радикальній, що була при владі від часу виборів 1963 року до перевороту 1966 р. Вона обмежувалася плеканням традиційних демократичних чеснот, як пошана до виборчої програми, до волі виборця, до засади чистих рук, — чеснот, що їх усіблював засновник партії ґа, дворазовий президент, Іполіто Іріґожен. Партійний провід не брав до уваги того, що сучасних проблем не можна розв'язувати золотими словами „дона Іполіта", бо від його останньої президентури, тобто від 1930 року, чимало води уплило в Ріо де ля Плята. Тоді ще залізниця, телефон, телеграф і т. д. були в руках приватних британських компаній, не було ще державних підприємств, за вийнятком нафтового, і тому завдання уряду були прості. Вистачало, щоб уряд був чесний та вірний демократичним засадам.

Ілія — кришталево чесний лікар з провінційного містечка — був би зразковим президентом 30 років тому. У 1963 році, як за давніх добрих часів, радикальну виборчу плятформу зредаґували партійні головачі, без поради експертів, і тому, наприклад, поставлено до неї анулювання всіх контрактів з чужинецькими нафтовими фірмами, що їх підписав Фрондізі. Щоб не втратити політичного кредиту, Ілія мусів виконати те зобов'язання, з фатальними наслідками для арґентинської економіки. Він не осмілювався зредукувати персоналу державної адміністрації підприємств, що було передумовою зрівноваження бюджету і тим самим покінчення з інфляцією. Не розумів, що правління державою вимагає тепер модерної пропаґанди, тому не зумів запобігти безсумнівній перонівській перемозі, яка заповідалася на 1967 рік. Вірний передпотоповому лібералізмові, не осмілився протиставити ся аґресивним пероністам, коли вони руйнували економіку політичними страйками, навіть коли брали фабричних директорів як заручників. Одним словом, не зумів створити необхідних умовин для економічного росту країни.

Не диво, що більшість арґентинського громадянства прийняла байдуже, а то й з оплесками переворот, тобто не лише усунення чесного конституційного президента, але й тимчасове перенесення законодатних компетенцій на революційного президента, висуненого армією. Бо хоч радикали побивали рекорд у політичній відсталості, інші партії не різнилися суттєво від них.

Завдання держави залишаються розмірно легкі у країнах, продукція яких обмежена до хліборобської та гірничої і населення яких у великій частині індіянське та метиське, призвичаєне до постійного голодування. Ті завдання куди складніші у країні з численним білим робітництвом. Щоб запевнити йому належний життьовий рівень, треба призначити на заробітні платні поважну частину національного прибутку, тому необхідно, щоб той прибуток був високий: з одного боку, щоб безпека інвестицій уможливлювала ріст промислу, з другого — щоб національну ренту не проїдали нероби з державних урядів та підприємств. А що політичні партії не зуміли розв'язати цих питань,

(Закінчення на стор. 3-ій)

ГОЛОС ЧИТАЧА

НЕ БУДЬМО ГІПОКРИТАМИ

Майже в кожному числі „Свободи" подаються вістки про недотягнення чи відсутність законности в економічній, культурній чи національній ділянці життя сучасної України. Вони віддзеркалюють засадничі хиби комуністичної системи і злочинність російського шовінізму. Вміщування таких вісток, хоч які вони для нас сумні, вповні оправдане, ба навіть побажане.

Але часом, не знати з яких причин (чи не на те, щоб заповнити чимось сторінку?) зустрічаються вістки з України, яких, так би мовити, ні пришити ні прилатати.

У числі з 6 березня вміщено коротеньку згадку про те, що „хуліганство і навіть бандитизм — часті реалітети совєтського життя". Цитується „Молодь України" з 20 лютого, згідно з якою у Полтаві два студенти - комсомольці побили якогось підлітка, а озброєний ножем бандит накинувся на сержанта міліції і його помічника.

Яка ціль такого роду новинки? Невже ж завданням її доказати моральний занепад населення в комуністичній дійсності? Справді! Це ж страшне! Подумайте! Студенти побили підлітка, а бандит накинувся на сержанта! Мовляв: бачите до чого допровадив комунізм?!

Навіщо згадувати „Свободі" про ці речі, коли їхнє місце в газеті можна заповнити цікавішими, більш повчальними, більш об'єктивними справами. І пощо бути гіпокритами? Невже ж хуліганство і бандитизм характеризують тільки комуністичну систему? Ці жалюгідні явища розповсюджені, на жаль, у цілому світі, а проявляються вони чи не найбільш інтенсивно в країні нашого поселення. Вбивства, грабунки, напади, насильства, підпали, злодійства, підкупства, кіднеперства, ґанґстерство, розпуста, непослух владі, шахрайство, наркотики, пияцтво аж зачасті реалітети нашої дорогої демократичної дійсности.

Чим наше хуліганство і бандитизм кращі від совєтського?

З. Івасиків

Ню Йорк

В УКРАЇНІ НЕ ПОЧУЄШ КОЗАЦЬКИХ ДУМ

З нагоди виступу бандуристів у Києві, „Літературна Україна" з 5-го березня писала: „Вечір української думи, який відбувся в минулу п'ятницю, зібрав повну авдиторію. Звичайно, ми читали або вивчали глибше народний епос, проте для більшости присутніх в залі це була перша зустріч із виконавцями, та й виконанням, якщо так можна висловитися. І справді, де почуєш думу? По радіо, по телебаченню чи на концерті? Як кажуть, всує." В тій же статті зауважено, що людина, яка не знає своєї історії, в тому й змісту історичних пісень та дум, перетворюється „в робота".

З НАШИХ БУДНІВ

„З ЖУРБОЮ РАДІСТЬ..."

Може колись історик української еміграції напише, що життя наше екзильне замкнулося між першою сторінкою „Свободи", присвяченою ювілеям та колекті, і третьою, присвяченою похоронам, панахидам, взагалі — покійникам. Треба сказати, що „Свобода", як орган загальнонаціональний, не шкодує місця ні живим, ані мертвим, нікого, так би мовити, не дискримінує. Проте, коли іноді кинеш оком на почорнілу від жалобних об'яв третю сторінку, то душа в тебе холоне і серце тривожно щемить, ніби тихенько допоминається якогось свіжого, дівочого заступства...

Недавно приїхав відвідати нашу Метрополію один земляк з Австрії, і так якось нещасливо для нього склалося, що зразу попав у круговир похоронів. Зокрема несподівана смерть найбільшого поета еміграції, Евгена Маланюка, так його пригнобила, а то й переляжала, що земляк, сам трохи поет і учасник Визвольних Змагань, задумав передчасно тікати з Ню Йорку назад до Відня.

— То страшне, як тут у вас наші люди вмирають, — говорив трагічним голосом.

— А у вас хіба не вмирають? — питали його друзі.

— Не вмирають, бо вже й немає кому, — зідхнув віденець. — Немає кого хоронити і немає кому відпроваджувати небіжчиків на цвинтар. Якось, на останньому похороні я сказав своєму кріґскамерадові: „Слухай, друже, а може ми б так не верталися додому, а зачекали тут, на цвинтарі, на свій власний похорон?.. Бо хто ж нас відпровадить на місце вічного спочинку?

Проте, дорогий земляк дав себе вговорити і залишився ще на ювілей 50-річчя пісенної творчости Романа Купчинського, влаштований нашому стрілецькому бардові нюйоркським хором „Думка". Не треба вам хіба казати, що земляк був просто одушевлений цією імпрезою, не знаходив для неї слів похвали.

— Яка прекрасна вечірка! — гукав захоплено. — Скільки молоді, скільки чарівного жіноцтва! Все було першої кляси — і концерт, і прийняття, і забава. Я й не дивуюся, — казав, — що після такої теплої зустрічі достойний ювілят так піднявся на дусі, що попросив до вальчика Рому Богачевську. А як він ще струнко тримається в танці — як свічка! Нема-то, як стара война!

І з нас ніхто не був тим здивований, що після вечірки „Думки" на честь Романа Купчинського наш віденець залишився ще в Ню Йорку на Шевченківську академію, а далі — на дитячу виставу „Голуба Хустина", що відбудеться, як відомо, на другу неділю, в залі Фешен Інституту. Дійшли до нас навіть чутки, що земляк уже поробив старання продовжити собі побут у цій країні і питався, кажуть, Льоня Крушельницького, чи не міг би він приходити вечорами на співанки „Думки" в характері „вільного слухача".

Ікер

М. Л-ий

ЩО ГОВОРИЛА УКРАЇНКА АМЕРИКАНСЬКОМУ КОРЕСПОНДЕНТОВІ

Едґар Снов дванадцять років був кореспондентом американських і британських часописів в СССР. Тепер спогади з тих часів видав він книжкою.

Снов знавець відносин в СССР, Китаї та Індії

Під час світової війни Е. Снов познайомився в Москві з українкою Галиною Кохан, яка була лекторкою в Інституті чужих мов і знала дуже добре англійську, французьку та німецьку мови. Снов познайомився з нею на бенкеті, влаштованому Товариством сприяння взаєминам із чужинцями. З того часу Галина зустрічалася із Сновом щотижня. Було їй тоді яких 40 років, але виглядала на старшу. Колись мусіла бути дуже гарною. Вже під час другої зустрічі Снов зрозумів, що вона дуже хоче виговоритися.

„Моя родина, — говорила, Галина, — належала до української аристократії (слово „української" вона підкреслила). По батькові походила з багатого купецького роду, по матері — з багатого селянського роду. Дитиною проживала я якийсь час у Німеччині. За царських часів училася в одній з найкращих високих шкіл".

Галина мала дві важливі причини ненавидіти комуністів: її родину знищила революція, а Україну, культуру якої вона вважала куди вищою від неотесаної російської, комуністи завернули на тисячу літ назад.

Незабаром після того, як Ленін прийшов до влади, Галинин батько „пропав", залишивши дружині й дітям будинок у Ленінграді і — майже нічого більше. Жили з того, що випродували свої речі. Після того, як комуністи відібрали їм дім, без копійки при душі, покинуті всіми, виїхали вони до Москви шукати праці.

Галинина мати вміла гарно вишивати, тож дістала працю у швальні. Галина стала вчителювати. Молодшому братові допомогла скінчити Технологічний інститут. Всі вони жили тоді в одній кімнатці.

Пізніше вийшла Галина заміж за інженера москаля, але культурну людину. Чоловік дістав працю при Кагановичеві. Кілька років жилося краще.

Наприкінці 30-их років Галининого чоловіка та її брата арештували. То були часи знаної єжовщини. Обвинуватили їх у саботажі і обох зліквідували. Каґанович знав, що вони невинні, одначе відмовився інтервеніювати. Вишинський твердив, що обидва були винні. Хто зважився противитися йому або стягнути на себе гнів Сталіна? Незабаром після того мати отруїлася вероналом.

НКВД ніби не цікавилось Галиною, і вона дістала працю у мешканевому відділі. Працювала так щиро, що секретар партійного осередку пропонував їй прийняти становище начальниці паливного підвідділу.

— Це лише тому, що я чесна людина. Вони не могли знайти нікого, кому могли б довірити таку важливу справу.

Галина згодилася прийняти запропоноване їй становище.

Помалу нова знайома стала виявляти перед Сновом усе більше й більше свою ненависть до комуністів.

— Кожного комуніста, — говорила вона, — треба вбивати так, як вони вбивали наших найкращих людей. Ви, чужинці, які допомагаєте тепер комуністам, потерпите за свої помилки, запам'ятайте мої слова!

Галина вірила, що лише Німеччина спроможна зліквідувати „червону свиню".

— Демократія, самовизначення? — казала вона. — Пождіть, побачите. Такі слова не мають найменшого значення в Европі, яку хоче мати Сталін. Американці настільки наївні, що вірять, ніби ця війна має щось спільного із свободою. Все це брехня, пропаґанда. Сміття! Чому ви, американці, і ваші колеґи нічого не пишете про концтабори в СССР?

Галина розповіла про відносини в одному такому таборі.

— Ви наївні, обурювалась Галина, — ви вірите, що большевиків можна знищити без розстрілів. Українці вітали німців, як вітали б кожного іншого, хто прийшов би валити комуну. Одначе, Гітлер розчарував українців, він зневажає їх національні почування, привернув невільництво, вбиває людей, замикає у своїх концтаборах. Я особисто проти вбивання жидів, бо це противиться моїм релігійним почуванням. Алеж жиди вміють викручуватися, щоб не йти на фронт, дістають добрі посади у запіллі, роблять добрі гроші, коли дурні гинуть на фронті.

Снов стверджує, що під час війни в СССР був помітний сильний антисемітизм.

Галина призналася Сновові, що вона і деякі її знайомі слухали закордонні радіозвідомлення.

Раз, коли Галина у розпалі ненависти до комуністів не щадила слів, він спитав її: „Галю, як ви можете знати, чи я не зроблю доносу на вас?" — „Пхі! — пхикнула вона. — Ви, американці, занадто м'якосерді! І ви не знаєте, що це таке Росія. Побачите, якщо Німеччина буде побита, ви прийдете на чергу. Чи думаєте, що Сталін не сміється в кулак, що ви ратуєте його? Ваші амбасадори дурні, чваняться, мовляв, вони мають вплив на Сталіна. Які ж діти із вас! Сталін кращий, ніж усі інші комуністи, бо він їх багатьох зліквідував".

Після війни автор зустрів у Вашинґтоні англійського амбасадора, якого знав із Москви. Розбалакалися про приятелів і знайомих. Снов пригадав собі, що колись познайомив цього амбасадора з Галиною. Спитав його про Галину, назвавши її ім'я і прізвище.

— Галя Кохан? О, я бачився частенько з нею, коли відвідував наркома. Вона була найкращим цензором із усіх там працюючих. Дуже цінив її пресовий шеф.

Однак, пізніше Снов довідався, що Галині „заборонили жити у Москві". Це могло мати різне значення, навіть, що її „скоротили на голову".

У зруйнованому Києві Е. Снов запізнався з українкою віольончелісткою. Вона відвідала його в готелі, довідавшись, що там живе „американець", і просила, щоб дав знати її сестрі, яка жила в Америці, що вона жива, але всі її рідні повмирали в Ленінграді з голоду. Її сестра була артисткою і виступала в Голлівуді у фільмі „Великий вальс". Цей фільм часто давали в СССР. Снов обіцяв передати сестрі її листа.

Пізніше ця українка влаштувала Сновові зустріч з директором київської Фільгармонії. Члени оркестри уладили для Снова спеціяльний концерт. Українські пісні дуже сподобалися Сновові, тож він спитався, чим міг би віддячитися. Директор сказав, що дуже потрібно їм струн. У Москві Снов пробував надати американському амбасадорові Гарріманові радіотелеграму, щоб прислав йому струни, але головний цензор не згодився ту радіотелеграму перепустити, бо „її може використати ворог." — „Хто вам піддав таку думку?" — став допитуватися цензор. Снов, зрозумівши, що може зашкодити українцям, викрутився з тієї халепи відповіддю, мовляв так порадив йому хтось у поїзді.

СВЯЩЕНИК-ВОЯК-ГРОМАДЯНИН

(Пам'яті о. Володимира Пилипця)

Пок. о. Володимир Пилипець був справжнім амбасадором української культури на еміґрації. Дармащо його життєвий шлях не був встелений рожами, але радше терням. І тільки завдяки своїй сильній волі та непересічними прикметами характеру, він переносив усі найбільші трудноці та йшов непохитно до вибраної мети: служити Богові й Україні. Вже з рідної Землі він виїхав після трагічного випадку: його дружина впала жертвою налету і йому прийшлося самому заопікуватися своїми нелітними дітьми й їхати з ними в чужину.

Етапами його мандрівки на терені Німеччини стали міста: Фульда, Авґсбург і Ляйпгайм. Німецькі церковні кола скоро оцінили духові вартості о. Володимира, коли вже в 1947 р. йому доручено на Евхаристійному Конґресі в Мюнхені виголосити доповідь про сучасний стан Української Католицької Церкви.

У міжчасі о. Володимир був іменований на пароха і декана Авґсбурга для українців католиків із доручення Української Апостольської Візитатури в Мюнхені й цей уряд він виконував у рр. 1945-1948. Там у співпраці з ЦПУЕН він розгорнув дуже плідну й широку діяльність, головнич чином на харитативному полі. Водночас став дорадником двох римо-католицьких німецьких спископів, а саме Кумпфмюллера й Фройндорфера, головно при вирішуванні складніших віровизнаневих справ. В тому часі не раз запрошувано о. Пилипця до німецьких духовних семінарій відправляти Службу Божу в нашому обряді та виголошувати реферати на тему обрядових багатств української Церкви. Його доповіді, подавані у вишуканій літературній мові та ілюстровані багатим матеріялом, німецькі теологи завжди високо оцінювали. Отець В. Пилипець виконував водночас ролю інформатора в ділянці українського мистецтва для німецьких інтелектуалів, диспонуючи вже тоді цінною колекцією давніх ікон та зразками нашого народного мистецтва, яку то збірку він постійно помножував. При гармонійній співпраці з православними колами о. Пилипець властиве як один з перших започаткував екуменічний рух, він духовий учень та ідеолог Митрополита Андрея Шептицького, інтуїтивно відчував цей рух, що наближувався і дозрівав на II Ватиканському Соборі.

При переїзді до Америки зачалися для о. Володимира важкі часи. Його першою душпастирською посадою став щоправда Вашингтон, але під ту пору не було там ще власної церкви, ані задовільного приміщення для нього й його дітей. Ото ж щоб втримати свою родину та дати підростаючим дітям належну освіту, він мусів перейти на фізичну працю, яка дошкульно підорвала його здоров'я.

Після Вашингтону черґувались дальші, самостійні, але бідні парохії — міста і містечка Фреквіл, Сейр та Сент Клер. Але й на тих скромних парохіях він мріяв про прикрашування доручених йому церков.

Як душпастир о. Пилипець був завжди на висоті свого покликання і ніколи не думав, що для біднішої Церкви й меншого числа парохіян не варто вкладати найбільшого зусилля, він був завжди й всюди зразковим священиком і ревним слугою Христа. А все таки, коли приїздив кожного року на короткий відпочинок до Гантеру і там правив якусь ювілейну Службу Божу в дерев'яній „гуцульській" церковці, серед прегарної літньої природи, а при вокальному супроводі своїх дорослих уже дітей, тоді така Служба Божа, величавий спів целебранта в доповненні ідеально зіспіваного родинного хору, робили враження містерії й ставали найкращим духовим концертом.

Сл. п. о. Володимир Пилипець нагадував своєю особовістю ще тільки одного нашого зразкового священика, а був ним о. крилошанин Володимир Садовський, парох церкви св. Спаса у Львові, великий знавець обрядів нашої Церкви, визначний естет й інтелектуал.

В розмовах зі своїми друзями о. Володимир часто переносився до часів своєї військової служби в лавах Рідної Армії на становищі старшини у відділі летунства й при шостій Січово-Стрілецькій Дивізії. Реальним вислідом цих спогадів є його ширша стаття п. з. „На службі зв'язкового старшини в 1920-их роках", яка зберігається — покищо в рукописі, — в родинному архіві.

За труд цілого свого працьовитого життя о. Пилипець з'єднав собі загальну пошану й признання зі сторони нашого громадянства. Може останньою радісною подією в його житті була його проща до Риму й зворушлива авдієнція у Верховного Архиєпископа Кир Йосифа, свого колишнього ректора зі Львова.

Останньою волею Покійного було бажання, щоб його похоронити на українському цвинтарі у Бавнд Бруку. Це був його екуменічний заповіт і доказ всеобіймаючої Християнської любови.

Дам'ян Горняткевич

ГЕНЕРАЛИ ПРОТИ ПРЕЗИДЕНТІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

вони не можуть втриматися при владі: ось в чому розв'язка „арґентинської аномалії".

Характерне, що також у другій упромисловленій державі, Бразилії, немає континуанности демократичних цивільних президентів. І що лише в третій промисловій державі, Мехіко, політичний устрій стабілізований, але зовсім не в демократичній площині: адже там традиційно закорінена однопартійна система.

Ось справжня латиноамериканська дилема, яка стає в усій ширині саме в промислових, заавансованих країнах і яку втискають у фальшиву дилему: військова влада проти цивільної, диктатура проти конституції, генерали проти президентів. Не дивуємося, що не розуміє її сенатор Фулбрайт, який, врешті - решт, є парляментаристом, а не експертом. Але дуже дивно, коли експерт від латиноамериканських справ, проф. Лівен твердив перед сенатською Підкомісією: „Військові інтервенції мають прикрі соціяльні наслідки. Вони припиняють або сповільнюють здійснення реформ, намічених урядами, усуненими від влади або не допущеними до влади".

Не знаємо, чи слід записати ті слова на рахунок безкритичного повторювання сльоґанів, у висліді неознайомлення з матерією, чи на рахунок тенденційности. Проти першої гіпотези промовляє те, що проф. Лівен систематично обслідує латиноамериканський мілітаризм, якому присвятив книжки: „Зброя й політика в Латинській Америці" (Ню Йорк, 1961), „Генерали проти президентів" (Ню Йорк, 1962) та „Військо й суспільність в Латинській Америці" (Стемфорд, 1964). І вважаємо, що в сьогоднішню хвилину Комісія закордонних справ американського Сенату потребує інформації вірної, без ідеологічного ретушу та тенденційности.

(Кінець)

Штучні „моря" цвітуть і плісніють, мов калюжі

Тому, що дно так зв. штучних морів в Україні сягає не більше 2-3 метрів і тому, що плянувальники не продумали все докладно, тепер дійшло до майже катастрофічного стану з штучно створених озерах вздовж Дніпра: вода в них зацвітає, зеленіє і пліснiє від маси мікроскопічних рослинок, які гниють і затруюють врешті-решт рибу та все живе. Стурбовані читачі „Літературної України" не раз писали про це явище, про обміління та вже й затруєння дніпрової води „зеленою біомасою". У числі з 8-го березня, між ін., сказано: „Сподівання на те, що Київське море, на відміну від Каховського й Кременчуцького, не „зацвіте" (завдяки гуміновим кислотам, що надходять водами Прип'яті із боліт Полісся), так і лишилися тільки сподіванням. Вже на другий рік після заповнення (липень 1966 року) Київське море густо зазеленіло. Наприкінці серпня і далі всю осінь величезна кількість гнилої синьозеленої біомаси пішла через турбіни Київської ГЕС, заражуючи спорами доти ще не захоплені цвітінням плеса Дніпра від Києва до Черкас". До цього явища треба додати й інше: фабрики й заводи зливають дедалі, то більше відходів, у тому й шкідливих, у води Дніпра.

Замість квітів на свіжу могилу
нашого Дорогого і Невіджалуваного Сестрінка і Кузина
бл. п. інж. **ЯРОСЛАВА РАКОВСЬКОГО**
який помер 22-го лютого 1968 р. в Клівленд, Огайо
складаємо $100.00 (сто)
на Український Католицький Університет у Римі.
Родини: **КАРАТНИЦЬКИХ і КРУШЕЛЬНИЦЬКИХ**
Ню Йорк, Н.Й.

Замість квітів на свіжу могилу
сл. п. дипл. інж. **ОРЕСТА С. СЕРЕДИНСЬКОГО**
зложили на НТШ в ЗДА:
100 дол.: д-р Лідія Серединська.
По 25 дол.: д-р Лідія Куриляк, д-р Василь Марчук, д-р Петро Р. Моцюк, д-р Євген О. Савчин, д-р Н. П. Сидор, д-р Ігор П. Цимбалістий,
По 10 дол.: д-р Ніна Горун, д-р Ілля Т. Роман, д-р Григор Щербанюк, д-р І. Целевич,
Разом суму 290.00 долярів.

ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ВИЗВОЛЬНОГО ФРОНТУ В ЗСА

(ООЧСУ, ОЖ ОЧСУ, СУМА, УПА, ПА АБН, ТУСМ і СУВП)

влаштовують на терені ЗСА

ПОЛІТИЧНІ ВІЧА

під кличем

„В ОБОРОНІ НЕСКОРЕНИХ"

Субота, 16 березня 1968

ДЖЕРЗІ СИТІ
Український Народний Дім
Фліт Стріт і Овкленд Евню
Година 7-ма вечором
Прелеґент: д-р Микола Чировський

Неділя, 17 березня 1968

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ
Дім Української Молоді
4949 Олд Йорк Рд.
Година 4-та по полудні
Прелеґент: д-р Михайло Кушнір

КЛІВЛЕНД
Дім СУМА
21-90 Професор Евню
Година 3-та по полудні
Проф. Степан Горак
Ред. Ігнат Білинський

АСТОРІЯ
Дім СУМА
34-14 — 31-ша Евню
Година 5-та по полудні
Др Володимир Савчак
Інж. Анатоль Гончарів

П'ятниця, 22 березня 1968

ЙОНКЕРС
Дім СУМА
417 Непперґем Евню
Година 7:30 вечора
Д-р Микола Чировський
Уляна Целевич

Субота, 23 березня 1968

ШИКАҐО-ПОЛУДНЕ
Дім СУМА-ООЧСУ
964 Н. 93-та Вулиця
Година 8-ма вечора
Проф. Лев Шанковський
Ред. Ігнат Білинський

БАЛТІМОР
Дім Української Молоді
2301-05 Істерн Евню
Година 7-ма вечора
Ред. Леонід Полтава

Неділя, 24 березня 1968

НЮ ЙОРК
Український Народний Дім
140-142 Друга Евню
Година 5-та по полудні
Д-р Степан Горак
Д-р Михайло Кушнір

МІННЕАПОЛІС
Український Народний Дім
28 Друга Вулиця Н. І.
Година 4-та по полудні
Проф. Лев Шанковський
Ред. Ігнат Білинський

НЮАРК-ІРВІНҐТОН
Український Народний Дім
140 Проспект Евню
Година 5:30 по полудні
Д-р Володимир Савчак
Ред. Вячеслав Давиденко
Уляна Целевич

ГАРТФОРД
Український Народний Дім
961 Ведерсфілд Евню
Година 3-та по полудні
Д-р Микола Чировський
Лев Футала

БІНҐАМТОН
Заля Укр. Кат. Церкви
2 Голянд Вулиця
Година 5-та по полудні
Проф. Павло Савчук

АЛЛЕНТАВН
Заля Лицарів св. Юрія
126 Н. 4-та Вулиця
Година 4-та по полудні
Сотник Микола Фриз-Вернигора

ПАССЕЙК
Українська Централя
240 Гові Евню
Година 5:30 по полудні
Інж. Анатоль Гончарів

АМСТЕРДАМ
Український Горожанський Клюб
Теллер Вулиця
Година 4:30 по полудні
Інж. Євген Івашків

ВІППАНІ
Заля Української Кат. Церкви
Р. Д. 10 Джефферсон
Год. 5-та по полудні
Богдан Казанівський

Субота, 30 березня 1968

БРУКЛИН
Український Народний Дім
216-218 Гренд Вулиця
Година 7-ма вечором
Іван Винник

ВАШІНҐТОН
Заля Української Кат. Церкви
1419 Ґеллетін Вулиця Н. В.
Година 6:30 вечором
Д-р Михайло Кушнір
Д-р Микола Чировський

Неділя, 31 березня 1968

БОФФАЛО
Український Дім „Дніпро"
562 Генесі Вулиця
Година 3-та по полудні
Д-р Михайло Кушнір

ПЕРТ АМБОЙ
Український Демократичний Клюб
760 Стейт Вулиця
Година 3-та по полудні
Проф. Павло Савчук

БАЙОН
Український Народний Дім
35 Е. 23-та Вулиця
Година 4-та по полудні
Проф. Симон Вожаківський

КАРТЕРЕТ
Українсько-Американський Клюб
728 Рузвелт Евню
Година 3-та по полудні
Ред. Володимир Левенець

ЛОС АНДЖЕЛЕС
Український Культурний Осередок
4315 Мелроз Евню
Година 3-та по полудні
Мґр Ол. Веселий

ОМАГА
Заля Української Кат. Церкви
Година 4-та по полудні
Володимир Столярський

САН ФРАНСІСКО
Заля Української Кат. Церкви
857 Джірард Вулиця
Година 3:30 по полудні
Інж. Мирон Жарський

ДЕНВЕР
Дім Пласту
Година 4-та по полудні
Мґр Павло Бабяк

АРІЗОНА
Дім СУМА
730 В. Ельм Вулиця
Година 3-та по полудні
Проф. Осип Танасевич

МІЛВОКІ
Заля Української Кат. Церкви
808 В. Вашінґтон
Година 3-та по полудні
В. Палагнюк

ПАЛАТАЙН
Заля Української Кат. Церкви
Година 3:30 по полудні
Мґр Лука Костелина

Неділя, 7 квітня 1968

ГЕМСТЕД
Заля Укр. Кат. Церкви св. Володимира
709 Фронт Вулиця
Година 4-та по полудні
Ред. Володимир Левенець

НЮ БРОНСВІК
Заля Української Кат. Церкви
21 Ґілден Вулиця
Година 4-та по полудні
Д-р Михайло Кушнір
Ред. Ігнат Білинський

Ціллю Політичних Віч є: піддержати морально наших братів в Україні, що ставлять активний спротив окупантові і поінформувати широкі кола Українського Громадянства про найновіші події в Україні, правний стан Української ССР, та історичну дійсність і УССР, проблеми Світового Конґресу Вільних Українців.

На вічах будуть схвалені відповідні резолюції.

ДО ЧИСЛЕННОЇ УЧАСТІ ЗАПРОШУЄМО ШИРОКІ КОЛА УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА.

Помер інж. Ярослав Раковський

22 лютого 1968 р. в Клівленді помер інж. Ярослав Раковський. Не видужавши з недуги грипи. пішов до праці, а це привело до комплікацій, внаслідку яких знеможене серце перестало битись. Болюче відчула цю втрату родина, багато знайомих, комбатанти — нестало наймолодшого побратима! А був він дійсно наймолодшим між б. вояками, бо ж 15-літнім вступив добровільно в ряди УГА.

В похоронному заведенчі відбулися молебні. а сам похорон відбувся 26 лютого на місцевому укр. кат. цвинтарі, при численній участі громадянства. Серед квітів від рідних і приятелів лежав він, неначе спав після довгої мандрівки свого тернистого шляху. Комбатантська Організація ОбВУА, Відділ Клівленд, віддала померлому Побратимові усі належні військові почесті. Після молебня в неділю 25 лютого попрощав Небіжчика голова місцевого Відділу ОбВУА, мец. Михайло Топорович такими словами: „На мою долю припав нині сумний обов'язок попрощати від старих вояків нашого Товариша по зброї, Покійного Ярослава"...

... „Дорогий Побратиме! Ми, твої побратими по зброї, нині плачемо разом з твоїми рідними по втраті. Ми прийшли сюди. щоб вшанувати твій відхід від нас і подякувати тобі за вірну, чесну і жертвенну працю для нашої спільної ідеї. Ти був стійкий на полях бою за неї, був невгнутий на вигнанні. Відходиш у вічність чесним босвиком за неї. Ти віддав нашій Батьківщині - Україні найкращі літа."

Сл.п. Ярослав Раковський перебув у лавах УГА всю війну, був важко поранений в боях з большевиками. Повернувшись додому, працював і, одночасно, студіював. Закінчивши агрономію в Празі, працював учителем в українській Господарській Школі в Милованню, а потім окружним агрономом в Теребовлі та згодом у Ходорові, всюди всіляко сприяючи українським селянам ставати на власні міцні ноги, розвивати наші господарства.

В Америці сл.п. інж. Ярослав Раковський працював на свою улюблену родину, був активним членом ОбВУА членом УНСоюзу, платником Національного датку — зрозковим батьком і зразковим громадянином. В дні похорону накрили комбатанти закриту домовину національним прапором і валка рушила до парохіяльної церкви. До Богослужби в церкві стали, крім о. монс. Д. Греська, два священики, які прибули з власної спонуки, а саме о. Тимків, б. катехет Небіжчика о. д-р Поліх, знайомий батьпопрощав помер. в церкві попрощав Небіщика в церкві короткою, змістовною промовою. На кладовище супроводжали труну понад 50 авт. Господь післав Праведникові прекрасну погоду, бо весь час світило ясне сонце, що є рідкістю в ту пору року. Над відкритою могилою попрощав Покійного проф. Леонід Бачинський від Т-ва „Сільський Господар" та місцевого Укр. Музею. Після надмогильної відправи, знято з домовини прапор і голова ОбВУА передав цей прапор родині на руки найстаршого сина: „Дорогий сину Покійного. Яремо! Тобі, як найстаршому представникові його роду, передаю прапор, під яким твій Батько йшов усе своє життя, а зокрема йшов під ним, як наймолодший член Української Галицької Армії і зі зброєю в руках боронив свободу свого народу, пережив світлі побіди і сумні поразки та чотирокутники смерти. Вдома тяжко працював, бідував, але прапору не зрадив. Вийшовши на вигнання, чесно йшов тернистим шляхом під тими самими синьо-жовтими красками, трудився і труд свій віддав родині і Україні в діяспорі. Був всеукраїнським патріотом."

Акт передачі родині прапору та висказані при тому глибокі змістом слова зворушили всю жалібну громаду до глибини душі! Після похорону запросила родина усіх учасників до спільного обіду. При тій нагоді найстарший син Небіжчика, як теж брат вдови, п. Ярема Попель, подякували від імені родини всім за участь у похороні та за останню прислугу Небіжчикові.

Висловлюємо щире співчуття родині сл.п. інж. Ярослава Раковського та його рідному братові, інж. Романові Раковському у Ню Йорку.

С. П.

„ЛЮДИ НАШІ ВЖЕ НЕ ТІ"

У рецензії на сатиричну поему проти пристосувальників „Переверза" О. Підсухи, автор зазначає: „У своєму творі О. Підсуха воює за те, щоб назавжди закопати, придушити важким каменем жалюгідне пристосовництво, підлабузництво й недбальство, хоч би як силкувались вони воскресати, бо не той час тепер і люди наші вже не ті. Як виросли вони й ростуть далі на рідній землі!" „Культура і Життя" з 10 березня робить вигляд, що в совєтській дійсності немає місця лакизам і жалюгідним підлабузникам...